

GUIA

MULTIPLICACIÓ DE LA CEBA D'ALTIMIRAS

CONSELL COMARCAL DEL MOIANÈS
ASSOCIACIÓ L'ERA

l'era

CONSELL COMARCAL
DEL MOIANÈS

**Diputació
Barcelona**

LA CEBA DE CA L'ALTIMIRAS

La ceba seca és una varietat biennal, això vol dir que es triga dos anys a obtenir-ne llavor. És una ceba gran de forma ovalada, de carn blanca i dolça i pell marró clar (*beige*), que té una conservació excepcional, cosa que la fa ideal per a horts comercials i d'autoconsum.

Les cebes són cultius que necessiten pocs recursos i un cop produïdes es poden guardar fins a un any, fet que permet que se'n puguin fer grans quantitats per a l'autoconsum i que es pugui subministrar producte als clients a escala professional.

LA SEMBRA

Les cebes es fan en planter i després es trasplanten. El planter es pot fer directament al terra o en safates. La millor època per a fer ceba és al gener.

Si es fa al terra cal disposar d'un espai càlid, com un hivernacle, sembrant les llavors a solc ("a chorrillo") en un tros de terra desherbat i en saó¹. Si es disposa de reg es fa una línia, però si no la sembra es pot fer en un àrea i a eixam ("a voleo"). Cal mantenir el sòl humit fins que germinin i després anar espaiant els regs a mesura que les plantes creixen; aquests regs cada cop hauran de durar més i seran més espaiats, per forçar el creixement del sistema radicular (arrels).

Si es prefereix fer el planter en safates s'han de posar en un lloc càlid (hivernacle, terrassa coberta, finestra assolellada, etcètera). Les safates s'aconsella que siguin de porexpan, perquè conserven millor la humitat i es poden reutilitzar diverses campanyes, sempre foradades del fons per a que no s'hi entolli l'aigua.

Les safates poden ser d'un sol espai o amb alvèols, però millor si no tenen alvèols, ja que tant la conservació de la humitat com la germinació de les llavors seran més fàcils. Si la safata és d'una sola cavitat hi posarem uns 10-15 cm de gruix de substrat per a planter (mai terra de l'hort) i escamparem les llavors per tota la superfície, mantenint el substrat sempre humit però sense que degoti l'aigua per sota.

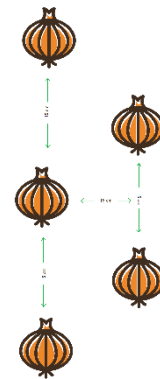
Si les safates són amb alvèols, llavors posarem 2-3 llavors per cavitat i haurem de ser més curosos en mantenir el substrat sempre humit.

Al cap d'unes 6-8 setmanes, quan les fulles fan uns 20 cm d'alçada, trasplantem les cebes al lloc definitiu de l'hort. Si hem fet el planter al terra no ens ha de preocupar arrencar-les (tot i que cal fer-ho sempre després d'un reg per no trencar les arrels) ja que el trasplantament es fa amb arrel nua. A les cebes els agrada que les arrels s'aïegin, així que un cop tretes del terra o de la safata podem espolsar-ne les arrels. Com que el trasplantament es fa a la primavera i fa calor,

¹ Sòl amb un grau d'humitat suficient per considerar-lo moll però no tant com per considerar-lo xop.

per a que les plantetes no es deshidratin i facilitar que arrelin bé, els tallarem les fulles per la meitat (deixant-ne com a màxim 10 cm) i les enterrarem uns 5 cm.

Es planten al lloc definitiu de l'hort amb un marc de 30-40 × 10 cm. Les línies de reg es fan a 30 o 40 cm en funció de la disposició que tingui el nostre hort. Si no tenim línies de reg ja marcades, les posarem a 15 × 15 cm. La distància entre plantes de la mateixa renglera serà de 15 cm. La disposició de les plantes ha de ser triangular, a portell, tal i com es veu a la imatge.

Un cop trasplantades farem un bon reg durant els primers 10 dies.

LA COLLITA

De les cebes, o bé se'n cull el bulb i es menja o bé se'n treu llavor, així que hem de calcular un mínim de 100 bulbs (l'ideal és que en siguin 200) per a llavor; per tant, si en volem tenir per a la venda o per al consum cal que en fem més quantitat.

Les cebes són plantes al·lògames anemòfiles²; per això és important que, per evitar malformacions dels bulbs (degudes a la consanguinitat), hi hagi molta diversitat.

Aquesta diversitat es pot obtenir a la mateixa finca (fent 200 bulbs per a llavor) o bé intercanviant llavor amb altres productors; per exemple, amb una xarxa de 5 pagesos només caldria que cadascun fes 40 bulbs per a llavor.

En anys de mala collita també es pot barrejar la llavor de l'any amb la d'altres anys ja que, tot i que haurà perdut viabilitat, encara funcionarà en un bon tant per cent.

Al mes d'agost es fa la collita dels bulbs secs. Primer veurem que les fulles es tomben; quan la majoria de les cebes tenen les fulles a terra, se'ls treu el reg i es deixen acabar de tombar. Si això no passa les podem trepitjar amb els peus per accelerar el procés. Quan totes les cebes estan amb les fulles tombades s'espera a un dia de pluja, que deixi el sòl tou, per arrencar-les. Un cop arrencades les deixem al terra per a que el sol de l'estiu les acabi d'assecar i curar. Si venen molts dies de pluja les deixem a l'exterior, a sota d'un cobert per a que no es mullin, fins que s'assequin bé. A les 2-3 setmanes ja se'ls pot treure les fulles i la pell seca i s'estenen a dins per a que s'acabin d'assecar. Si es vol es poden posar en caixes, però com més esteses estiguin millor serà la seva conservació.

LA SELECCIÓ

Si volem guardar llavor de qualsevol varietat en primer lloc hem de tenir clars alguns conceptes:

- Els bulbs que triem per fer llavor han de ser els millors i els més ben adaptats, ja que aquestes són característiques que heretaran les plantes que surtin d'aquesta llavor l'any següent.

² Que es pol·linitzen pel vent.

- Hem de conèixer el tipus a guardar i per això no sempre la ceba més gran serà la que triarem, sinó que haurà de tenir la forma, la mida i el color idonis.
- La capacitat d'espigar abans o més tard també és un caràcter hereditari. Agafarem per a llavor **NOMÉS** les últimes cebes que no hagin espigat en el moment de la sembra del bulb.
- Cal que hi hagi el màxim de diversitat en les llavors recollides. En les cebes, que són al·lògames³, cal un mínim de 100 individus (l'ideal són 200) per collir llavor; si no ho fem així, amb el temps podem tenir problemes de consanguinitat que causaran deformacions de les plantes. Això no vol dir que hagin de fer-se totes en un mateix hort; com hem dit abans, hi ha l'opció de crear xarxes d'intercanvi i barrejar llavors de diversos orígens o diversos anys.
- Cal que a menys de 2 km a la rodona no hi hagi cap altre hort que tingui cebes d'una altra varietat (sí que poden ser de ca l'Altimiras) per a llavor, ja que es podrien creuar amb les nostres. No passa res durant el primer any, que és quan fem el bulb; això s'ha de tenir en compte només al segon any, quan les deixem espigar a flor per fer-ne llavor.
- Hem de collir llavor de bulbs amb un bon hàbit de creixement i que estiguin sans ja que, per una banda, alguns problemes sanitaris poden ser transmesos per la llavor (fongs i virus, principalment) i, per una altra, el mal creixement i l'emmalaltiment són símptomes d'una mala adaptació i, per tant, caràcters que no volem seleccionar.

Així doncs, sembrarem un bon nombre de plantes i triarem els bulbs que creixin sans i forts i amb unes característiques externes que es corresponguin amb el tipus característic de la ceba de ca l'Altimiras. Això vol dir els millors 250 bulbs de ceba: grossos, d'uns 15 cm de diàmetre i uns 300 grams de pes, de pell marró clar (eliminarem les de pell vermellosa, lilosa o blanca) i de forma ovalada. La mida i el pes depenen molt de l'any i de la pluviometria, de manera que si totes les cebes es veuen molt petites agafarem la mida mitjana tirant a gran.

Aquestes cebes per a llavor es guarden separades de la resta i se n'agafen uns 50 individus de més, ja que si alguns comencen a espigar abans del mes de febrer, els eliminarem (ens els podem menjar si no s'han podrit). En les cebes de guardar la capacitat de conservació és un tret heretable; per tant, només guardarem per a llavor els bulbs que no se'ns espiguin fins al febrer-març.

³ Fecundació creuada amb altres plantes.

LA COLLITA DE LLAVORS

Amb les primeres calors, a finals de febrer i principis de març, enterrarem els bulbs un altre cop a terra. Aquests, durant la primavera, s'espigaran i floriran, fent unes inflorescències esfèriques formades de moltes flors blanques. De cada flor sortiran unes 2-4 llavors anguloses de color negre.

La collita la farem a mitjans d'agost, quan aproximadament el 50% de les flors s'han assecat. Cal vigilar les tempestes d'estiu del clima mediterrani, ja que la pluja ens farà caure la llavor. De manera que, si hi ha previsió de pluges, millor collir tota la flor i deixar que acabi de madurar les llavors sota cobert.

Per collir les flors ho fem per la base de la tija i les deixem assecar sota cobert en un espai airejat, planes o de cap per avall, però vigilant que no ens caigui la llavor a mida que vagin assecant-se; per això s'aconsella posar una borrasa a sota.

LA NETEJA DE LES LLAVORS

Un cop tenim les llavors seques passem la flor per un tamís, aprofitant la malla per a desgranar la llavor. Amb aquest procediment les llavors queden com acabades de batre, per la qual cosa a continuació cal ventar-les per eliminar la fracció vegetal i les llavors buides.

Una manera que la llavor quedi ben neta a l'estiu és omplint un cabàs d'aigua ben freda i posant-hi la llavor per netejar. La llavor madura ens quedarà al fons i totes les llavors buides, les flors seques i les restes vegetals flotaran. Podem eliminar aquesta part que sura per decantació, i aleshores ens quedaran només les llavors de ceba ben netes. Cal, però, que les assequem bé abans de 6 hores, si no ens podrien començar a germinar. El millor és estendre-les sobre una

reixeta o una borrasa per on no se'ns escapi la llavor i forçar una mica de ventilació, vigilant que no ens volin les llavors. També les podem posar al sol per eixugar-les, tot i que haurem de vigilar que no s'hi estiguin massa estona, només el temps just perquè perdin la humitat.

A l'hivern s'aconsella no mullar-les si no podem assegurar un assecatge ràpid; en aquest cas, millor fer-ho només ventant.

Per ventar s'ha de fer cap al vespre, quan bufa més el vent. Es pot fer amb el mateix sedàs, llençant el material enlaire i tornant a agafar la llavor, però cal tenir pràctica i molta traça.

Una forma més senzilla és amb dos cabassos, passant la llavor de l'un a l'altre. Si el vent és fort s'acurta la distància entre els cabassos i si afluixa s'augmenta aquesta distància, com es pot veure a la imatge.

LA CONSERVACIÓ

Un cop tenim la llavor neta l'hem de conservar. La llavor de ceba té una molt baixa conservació i amb bones condicions pot guardar-se 2-3 anys com a molt; a partir del tercer any la germinació baixa ràpidament per sota del 50%.

Les llavors necessiten, per germinar, humitat i temperatura. Si volem conservar-les hem de controlar aquests dos factors. Així doncs, si tenim un espai sec i fresc les podem guardar en bosses de roba o de paper; en canvi, si les volem guardar en pots estancs (de vidre, per exemple) cal que hi posem alguna cosa que ens ajudi a absorbir el possible excés d'humitat, com podria ser uns grans d'arròs o un tros de guix.

En general cal mantenir-les amb una humitat inferior al 60% HR i temperatures estables per sota dels 20°C. Les fluctuacions de temperatura afecten més al poder germinatiu que una temperatura més estable una mica per damunt de l'òptim.

CEBA SECA DE CA L'ALTIMIRAS

- 1 Sembra en planter, a terra o en safata, a finals de gener.
- 2 Trasplantament al lloc definitiu de l'hort, 15x30 cm a portell, unes 200 plantes per fer llavor.
- 3 Collita dels bulbs secs a finals d'agost.
- 4 Seleccionar els bulbs més secs, que compleixin el tipus i que no hagin grillat al mes de febrer.
- 5 A la sortida d'hivern plantar els bulbs al terra.
- 6 A finals d'agost collirem les flors que tinguin més del 50% de la llavor madurada; tallarem per la part baixa de la trompa o tija.
- 7 Deixem acabar de madurar les flors a l'interior, en un lloc sec i ventilat, per a evitar que les pluges d'estiu ens facin caure la llavor a camp.
- 8 Un cop assecades batem i ventem les flors.
- 9 Conservar les llavors en un lloc sec i fresc, 60% HR i 20°C.

